

ОЦІНКА КОРІВ ПЕРВІСТОК УКРАЇНСЬКОЇ ЧЕРВОНОЇ МОЛОЧНОЇ ПОРОДИ ЗА ЕКСТЕРЄРОМ ТА ВІКОМ ОСІМЕНІННЯ

О.Л. Проноза, аспірант

Одеський державний аграрний університет

Вивчено екстер'єрні показники корів первісток української червоної молочної породи за віком їх першого осіменіння, розраховано індекси тілобудови.

Ключові слова: корови, екстер'єр, проміри, індекси, осіменіння, вік.

У селекційній роботі з великою рогатою худобою оцінка екстер'єру за промірами має особливе значення. Завдяки їй можна отримати об'єктивний цифровий вираз розвитку найважливіших частин тіла тварин у будь-який період їх життя, провести порівняльний аналіз як окремих тварин, так і в межах окремих груп [1]. Для того, щоб тварини відповідали промисловій технології, вони повинні характеризуватися відповідним екстер'єрним типом: міцною будовою тіла, розвинутим тулубом, правильною постановкою кінцівок, міцними ратицями [1,2]. На розвиток екстер'єру тварин впливає рівень вирощування і годівлі, що набуває важливого значення при формуванні продуктивних ознак сільськогосподарських тварин [3]. При низькому рівні годівлі уповільнюється ріст і розвиток тварин, формується вузькотілість, виникають недоліки в екстер'єрі, а при підвищеному рівні годівлі тварини мають бажаний тип молочної худоби, відзначаються масивністю і більшою розтягнутістю [5,2].

Оцінка екстер'єру та конституції є важливим етапом при селекції худоби новостворених вітчизняних спеціалізованих молочних порід. Визначення промірів статей тіла тварин дає можливість порівнювати їх індивідуальні та групові особливості, відбирати кращих з них за екстер'єрним типом. Тому, метою нашої роботи було вивчити екстер'єрні показники первісток української червоної молочної породи залежно від віку їх першого осіменіння в однакових умовах утримання та годівлі.

Матеріал та методика досліджень. Екстер'єрні особливості первісток української червоної молочної породи визначали шляхом

взяття промірів за загально прийнятими методиками. Дослідження проводили в А.Ф. «Дністровська» Арцизького району Одеської області. Вимірювання статей тіла первісток проводили на 2 – 4 місяці після отелення, використовуючи мірну палицю, стрічку і циркуль. Для оцінки екстер'єру були взяті проміри корів, яких осіменяли у віці 15-16,17-18, 19-20 і 21-22 місяців та розраховували індекси будови їх тіла. Одержані дані опрацьовували методом біометричної статистики за Н.А. Плохинським [4].

Результати досліджень та їх обговорення. Екстер'єр тварин зумовлюється не лише генетичними чинниками, але й різною інтенсивністю онтогенетичного росту, що видно з таблиці 1.

Таблиця 1. Проміри статей тіла первісток української червоної молочної породи, залежно від віку їх першого осіменіння см ($\bar{X} \pm S_x$)

Показник	Вік першого осіменіння			
	15-16	17-18	19-20	21-22
Жива маса, кг	350	351-380	381-400	401-450
Висота в холці, см	129,1±0,4	129,5±0,3	129,9±0,6	130,9±0,3
Глибина грудей, см	66,8±0,2	67,5±0,2	69,6±0,6	70,4±0,3
Навісна довжина тулуба	149,4±0,7	149,17±0,7	153,1±0,8	153,6±0,7
Ширина грудей за лопатками	38,5±0,2	39,1±0,2	41,3±0,2	41,8±0,3
Ширина у маклоках, см	48,9±0,9	48,6±0,3	49,6±0,4	50,8±0,2
Обхват грудей за лопатками	182,1±1,19	183,7±1,14	184,3±0,65	184,9±0,69
Обхват п'ястка	17,9±0,09	18,0±0,07	18,5±0,08	18,8±0,07

Результати досліджень свідчать, що телиці, яких осіменяли у різному віці, мають дещо різні екстер'єрні показники. Як тенденцію можна відмітити, що зі збільшенням віку осіменіння збільшувався показник висоти в холці, навісної довжини тулуба, глибини і обхвату грудей. Але найвищий показник висоти в холці мали тварини, які осіменяли у 21-22 міс. віці. Вони перевищували тварин, що були осіменені у 15-16 міс., на 1,8 см. або на 1,3% у 17-18 міс. - на 1,4 см.,

або 1,08%, 19-20 міс. віку на 1см, або 0,76%. За показниками глибини грудей тварини 21-22 міс., віку осіменіння мали також перевагу над тваринами інших груп від 2,6 до 3,6 см. або від 1,1 до 5,3%.

За результатами промірів навкісної довжини тулуба тварини у 21-22 міс. віці перевищували тварин, 19-20, 17-18, та 15-16 міс. віку відповідно на 0,5 см; 4,5 см; 4,2 см або 0,3%, 3%, 2,8%.

За шириною грудей найменший показник мали тварини 15-16 міс. віку осіменіння і поступалися на 2,8 см., або 6,7% тваринам, яких осіменяли у 19-20 міс. віці та на 0,6 см., 3,3 см., або 1,5% та 8,5% - тваринам у 17-18 і 21-22 міс. віку.

За промірами ширини в маклоках мали перевагу первістки, яких осіменяли у 21-22 міс., віці., над первістками 15-16 міс., на 1,9 см., 19 – 20 міс., - на 1,2 см., 17-18 міс. - на 2,2 см.

За обхватом грудей перевагу мали також тварини 21-22 міс. віку осіменіння і перевищували корів, яких осіменяли у 15-16 міс., на 2,8 см., 17-18 міс. - на 1,2 см., 19-20 міс. - на 0,6 см.

Проміри обхвату п'ястка також показували перевагу тварин, яких осіменяли у 21-22 міс. віці. Вони перевищували ровесниць на 0,9 см., або на 5% тварин 15-16 міс., 17-18 міс. - 0,8 см., або 4,4%, на міс., 19-20 міс. на 0,3 см., або 1,6%. Оцінка тварин за екстер'єром показала, що збільшення віку першого осіменіння телиць української червоної молочної породи зумовлює одночасно зростання величини промірів та індексів, характерних для молочної худоби. (табл. 2).

Таблиця 2. Індeksi будови тіла корів української червоної молочної породи, % ($X \pm S_x$)

Індекс	Вік осіменіння корів, міс.			
	15-16	17-18	19-20	21-22
Високоногості	50,3 ± 0,2	49,1 ± 0,22	49,1 ± 0,14	48,9 ± 0,18
Розтягнутості	112,5 ± 0,64	113,4 ± 0,63	113,6 ± 0,61	114,2 ± 0,5
Костистості	13,9 ± 0,05	14,0 ± 0,05	14,04 ± 0,07	14,1 ± 0,07
Збитості	125,3 ± 0,68	125,8 ± 0,7	126,4 ± 0,57	126,5 ± 0,53
Грудний	62,3 ± 0,55	62,6 ± 0,61	63,9 ± 0,48	64,06 ± 0,65
Масивності	142,3 ± 0,56	142,7 ± 0,41	143,2 ± 0,32	143,5 ± 0,53
Широкогрудості	22,0 ± 0,14	22,2 ± 0,16	22,3 ± 0,26	22,6 ± 0,11
Широкозадості	25,4 ± 0,15	25,9 ± 0,10	26,2 ± 0,09	27,1 ± 0,19

Індекс високоногості відображає розвиток тварин і з віком зменшується внаслідок більш інтенсивного розвитку грудної клітки. Цей індекс у первісток, яких осіменяли у 15-16 міс. віці, перевищує на 1,2% тварин 17–18 міс. віку, на 1,4% - 19-20 міс. та на 1,2% тварин 21-22 міс. Індекс розтягнутості свідчить про розвиток будови тіла в

довжину. Перевагу за цим показником мали тварини, яких осіменяли у віці 21-22 міс. і перевищували тварин 17-18, 19-20, 15-16 міс. віку, осіменіння відповідно на 0,7%, 0,5%, 1,6%. Індекс костистості дає уявлення про відносний розвиток скелета. Чим менше цей показник тим тонше кістяк оцінюваної тварини. За нашими даними найменший показник мали тварини, яких осіменяли у 15-16 міс. Вони поступалися на 0,8%, 1%, 1,5% відповідно тваринам 17-18, 19-20, 21-22 міс. віку осіменіння.

Одержані результати знаходяться в межах стандарту породи і відповідають тваринам молочному напрямку. За індексом збитості найменший показник мали первістки, яких осіменяли у 15-16 міс., віці. Вони поступалися первісткам 17-18, 19-20, 21-22 міс. віку відповідно на 0,3%, 0,9%, 0,5%. Грудний індекс свідчить про міцність корів молочного типу. За нашим дослідженнями найбільший грудний індекс мали тварини 21-22 міс. віку осіменіння. Вони перевищували на 1,76% тварин у 15-16 міс., на 0,16% тварин 19-20 міс. та на 1,46% тварин запліднених у 17-18 міс., осіменіння. За індексом масивності визначається напрям типу продуктивності тварин. При збільшенні індексу від бажаної норми, він вказує на відхилення корів до комбінованого типу продуктивності. За результатами нашого дослідження всі тварини в групах відносяться до молочного типу. Найменший індекс масивності мали тварини 15-16 міс. віку осіменіння, які поступалися на 0,9, 0,7 і 0,3% тваринам 21-22, 19-20., 17-18 міс. віку осіменіння. За індексом широкогрудості значних відмінностей в групах тварин немає, він відповідає бажаному типу корів. За індексом широкозадості найвищий показник мали тварини 21-22 міс. віку осіменіння і перевищували на 1,7; 1,2 і 0,9%, корів 15-16, 19-20, та 21-22 міс. віку осіменіння. Вік першого осіменіння корів української червоно молочної породи вплинув на формування екстер'єрно-конституціональних особливостей.

Висновки:

1. Первістки, яких осіменяли у 21-22 місяців мали кращі показники висоти в холці на 1,8 см., 1,4 см., і 1 см., відповідно первісткам 15-16, 17-18, 19-20 міс. віку осіменіння.

2. За навкісною довжиною тулуба первістки 21-22 міс. віку перевищували тварин 19-20, 17-18 та 15-16 міс. віку відповідно на 0,5 см; 4,5 см; 4,2 см або 0,3%, 3%, 2,8%.

3. За рештою показників значних відмінностей не спостерігається. Основні проміри та індекси тілобудови первісток всіх груп відповідають вимогам худоби молочного напрямку продуктивності.

Список використаної літератури

1. Екстер'єр молочних корів : перспективи оцінки і селекції /Й.З.Сірацький, Я.Н.Данилків та інші ; За ред. Й.З. Сірацького і Є.І. Федорович. – К.: Науковий світ ,2001. – 146с.
2. Казаровець Н.В., Колбун К.С. Влияние уровня кормления на интенсивность роста бычков // Зоотехния. – 1991. - № 12 . – С. 23 – 25.
3. Полупан Ю.П. Червона молочна порода: генезис і перспективи селекції // Вісник Сумського національного аграрного університету . – Суми, 2002. – Вип.6. – С.156-160.
4. Плохинский Н. А. Руководство по биометрии для зоотехников/ Н. А. Плохинский – М.: Колос, 1969. – 256 с.
5. Тарчоков Т.Т. Выращивание коров на повышенном уровне кормления Зоотехния . – 1993. - №2. – С. 15-17.